

Jakości szkolnego procesu wychowania fizycznego i praca z uczniem uzdolnionym

Prof. AWF dr hab. Michał Bronikowski
Zakład Metodyki Wychowania Fizycznego
AWF Poznań

Projekt współfinansowany z Unii Europejskiej w ramach
Europejskiego Funduszu Społecznego

Słabość współczesnych systemów edukacji

- ▶ Brak teoretycznych i metodologicznych kompetencji w planowaniu, organizowaniu, monitorowaniu i ocenianiu efektów pedagogicznych (wychowawczych) [Masthoff 1981, Sulisz 2007].
- ▶ Zredukowanie nauczania do przekazywania wiedzy (instrumentalizm), a wymagań do podporządkowania (dyscyplina) [Ravegno 1995]. Strategia „nauczania podającego” czy strategia „nauczania poszukującego”? [Banasiak 1997, Strykowski i wsp. 2003].
- ▶ Brak spójności i konsekwencji w kontrolowaniu i ocenianiu osiągnięć uczniów (brak: „wyzwań”, systematycznego monitorowania postępów, edukowania do samodzielności, tworzenia, podejmowania i organizowaniu czasu z pożytkiem dla zdrowia).
- ▶ Brak umiejętności refleksji krytycznej wynikający z braku doświadczania tego rodzaju sytuacji edukacyjnych, nierozwijanego poczucia autonomiczności (wewnętrz-sterowność i zewnętrz-sterowność ludzi?) [Riesman 1953].

Raport NIK (2010):

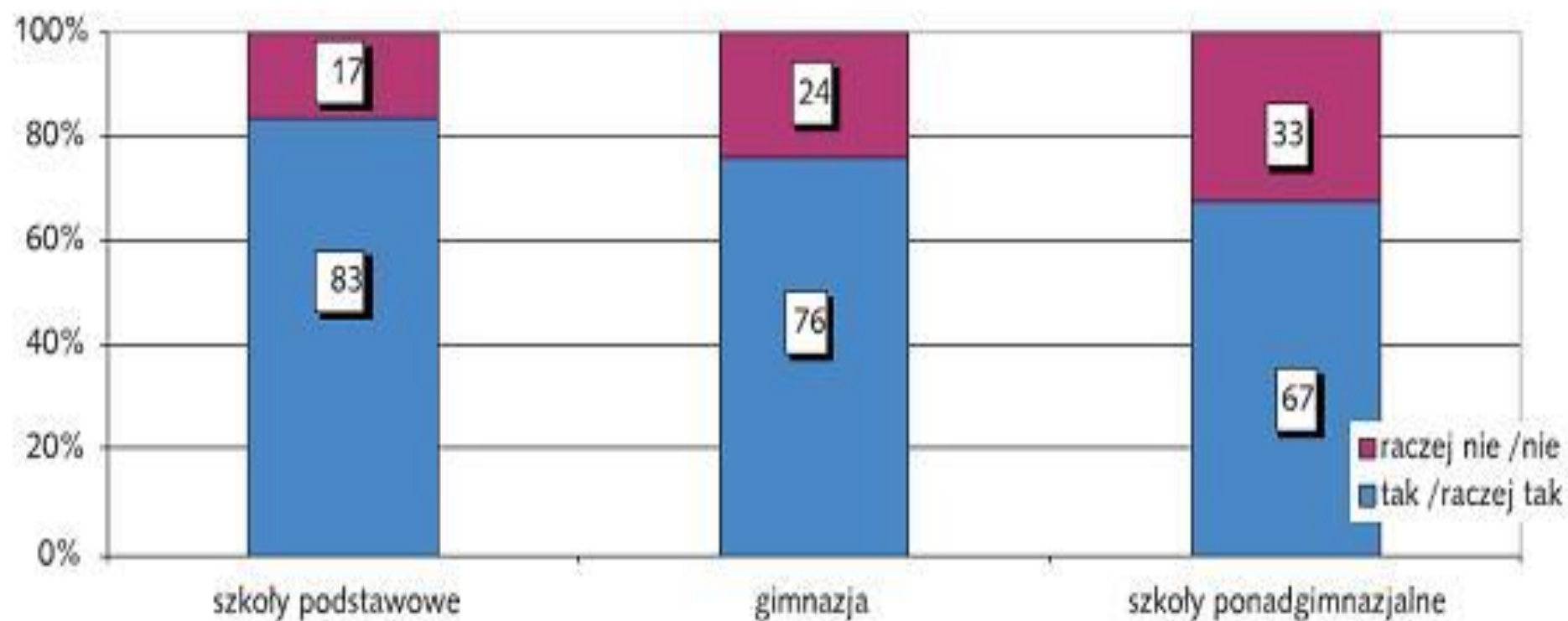
Wychowanie fizyczne w szkołach

Wykres nr 5. Nieprawidłowości w skontrolowanych szkołach publicznych

Co o lekcjach wf sądzą uczniowie?

Wykres nr 8. Opinie uczniów: czy zajęcia wychowania fizycznego są ciekawe
(badania własne NIK)

A co uczniowie sądzą o nauczycielach WF

- Badani przez Supińską i współ. [2001] uczniowie twierdzili, że nauczyciel wychowania fizycznego ma dużą wiedzę o przedmiocie („choć czasami jest **słabo przygotowany metodycznie do pojedynczych zajęć**” i „**szuka tylko braków w naszych umiejętnościach**”, i mimo, że stosuje różne środki dydaktyczne „**czasami lekcje nie są ciekawe**”).
- Największe rozbieżności pomiędzy pożądanym a rzeczywistym obrazem uczniowie zaobserwowali w zakresie umiejętności wychowawczych. Nauczyciel to osoba, która **traktuje ucznia przedmiotowo, często nie dotrzymuje obietnic**, nie zwraca uwagi na aspekty wychowawcze i w związku z tym **cieszy się umiarkowanym autorytetem** wśród uczniów.

Ilościowa ocena ucznia przez nauczycieli

SKOK W DAL Z ROZBIEGU DLA DZIEWCZAT (w cm)

KLASA	OCENA					
	poniżej miernego	mierny	dostateczny	dobry	b.dobry	celujący
IV	do 210	211 - 240	241 - 272	273 - 312	313 - 347	od 348
V	do 230	231 - 261	262 - 283	284 - 333	334 - 369	od 370
VI	do 255	256 - 283	284 - 315	316 - 355	356 - 389	od 390

SKOK W DAL Z ROZBIEGU DLA CHŁOPCÓW

KLASA	OCENA					
	poniżej miernego	mierny	dostateczny	dobry	b.dobry	celujący
IV	do 233	234 - 275	276 - 312	313 - 353	354 - 394	od 395
V	do 250	251 - 286	287 - 323	324 - 367	368 - 417	od 418
VI	do 270	271 - 316	317 - 343	344 - 384	385 - 435	od 436

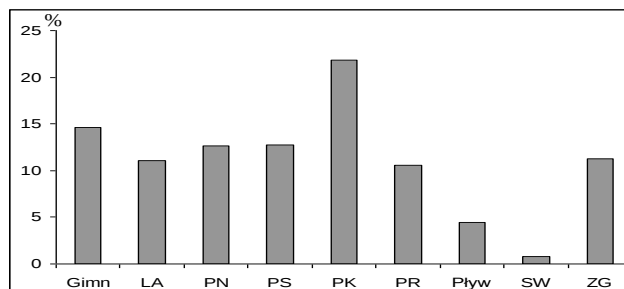
Problemy wychowania fizycznego (1)

- Problem z legitymizacją wychowania fizycznego w programach szkolnych (i formułą realizacji celów i treści).
- Mała efektywność pedagogiczna – w zakresie kształtowania postaw całonocowych, pozytywnych emocji, długotrwałych więzi społecznych (problem wykolejenia społeczno-kulturowego).
- Mała efektywność biologiczna – zbyt niska intensywność wysiłków, wzrastająca liczba dzieci otyłych, mało sprawnych, niepanujących nad własnym ciałem (problem wykolejenia z prawidłowego „toru” rozwoju biologicznego).
- Słabe przygotowanie do zawodu nauczyciela w ramach studiów (15 godz. zajęć *Zabaw i gier ruchowych!*).

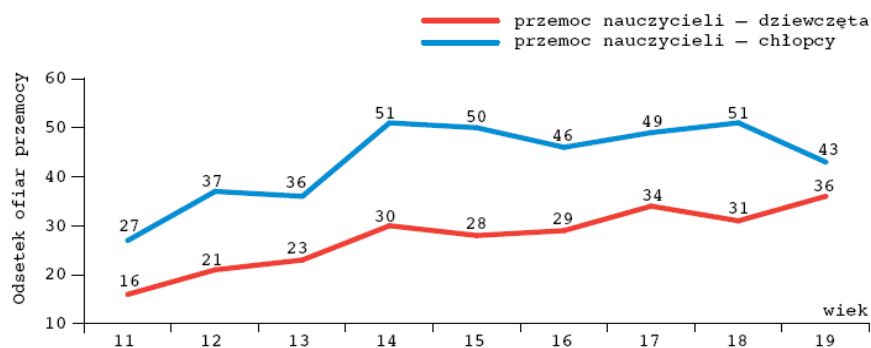
Problemy wychowania fizycznego (2)

Konflikty na lekcjach wf

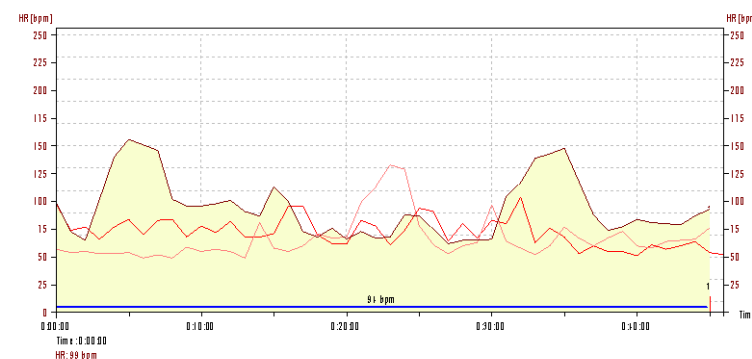
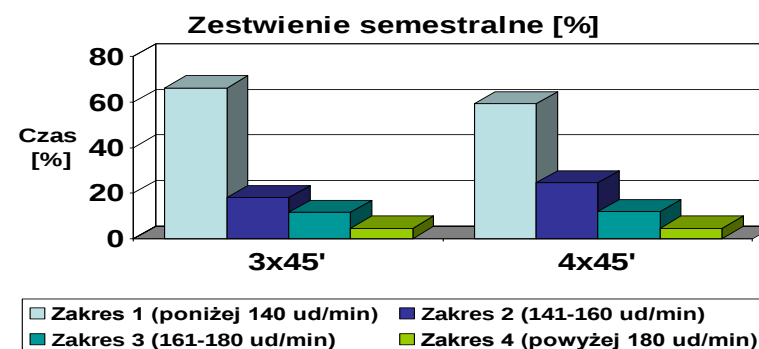
Ryc. 1. Liczba sytuacji konfliktowych przypadających na jednostkę lekcyjną w trakcie różnych rodzajów lekcji wf.
Legenda: Gimn – Gimnastyka; LA – Lekkoatletyka; PN – Piłka nożna; PS – Piłka siatkowa; PK – Piłka koszykowa;
PR – Piłka ręczna; Pływ – Pływanie; SW – Sporty Walki; ZG – Zabawy i gry ruchowe

Bronikowski M., Biniakiewicz B. i wsp. (2006) *Konfliktowość na lekcjach wychowania fizycznego, Wychowanie Fizyczne i Sport (3)*

Odsetek chłopców i dziewcząt w wieku 11-19 lat, którzy byli ofiarami przemocy ze strony nauczycieli w okresie jednego semestru w 2008 r.

Dziewczęta – 13 lat

No	Exercize	Date	Current HR	Heart rate	Duration	Note
1.	2001-01-25 09:05	2001-01-25	98	12 / 101	0:16:09.0	n/a ćwiczący - chłopcy 13lat
2.	2001-01-25 09:52	2001-01-25	91	67 / 153	0:15:05.6	n/a ćwiczący - chłopcy 13lat
3.	2001-01-25 10:58	2001-01-25	99	91 / 156	0:15:03.2	piłka siatkowa - chłopcy 13lat kontrol
4.						
5.						

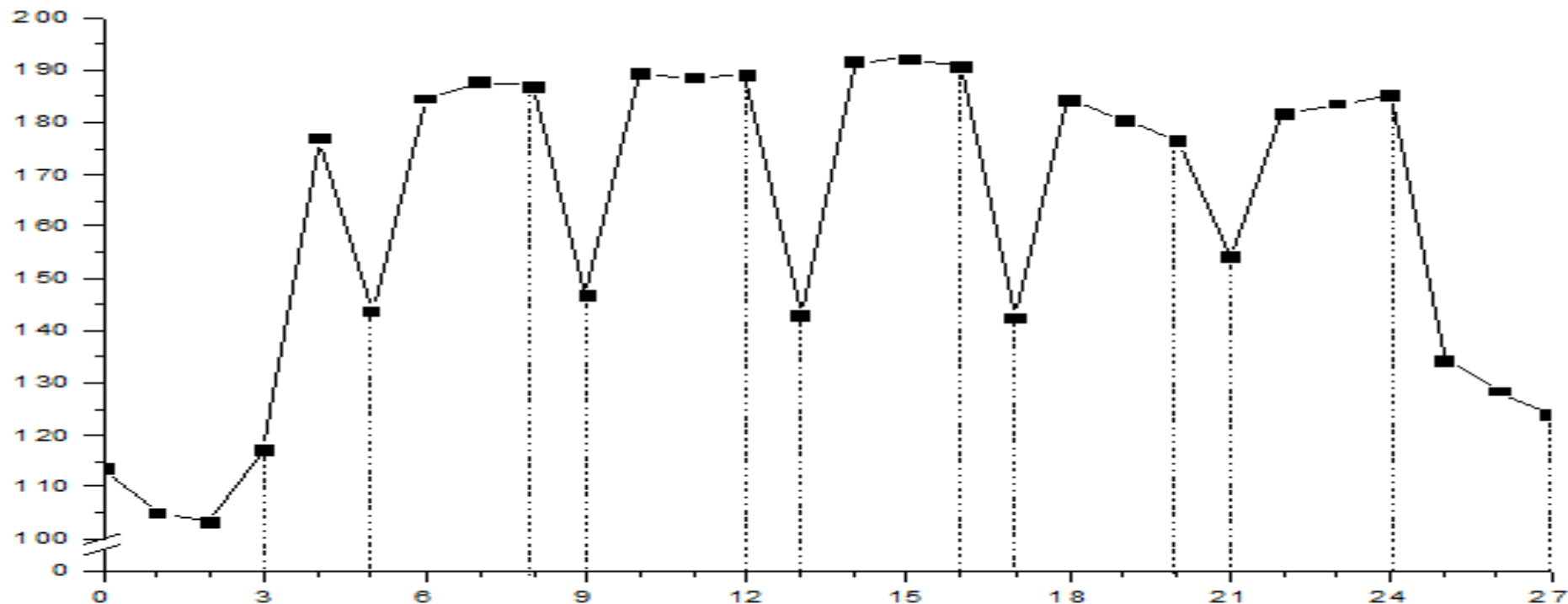
KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Zapis przebiegu intensywności wysiłków na lekcji wf w klasie I

Paweł Chmura, Andrzej Rokita, Marek Popowczak, Ireneusz Cichy; *Reakcje układu krążenia w czasie lekcji wychowania fizycznego u uczniów pierwszej klasy szkoły podstawowej*, Antropomotoryka 58, 2012.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Zabawa jako źródło uczenia się ruchów

- Pomiedzy 2 a 7 rokiem życia (stadium egocentryzmu) zabawy i gry mają charakter indywidualny, pozbawione są cech współdziałania czy interakcji społecznych.
- Początki rozumienia reguł i współdziałania (na poziomie operacji konkretnych) obserwujemy u dzieci około 7 roku życia. Dzieci zaczynają uwzględniać punkt widzenia innych osób.
- Kodyfikacja reguł, które znane są wszystkim stronom biorącym udział w zabawie czy grze, następuje około 11–12 roku życia. Ustalenie reguł, jak też ich zmiana, następuje za zgodą wszystkich graczy.

+ Film

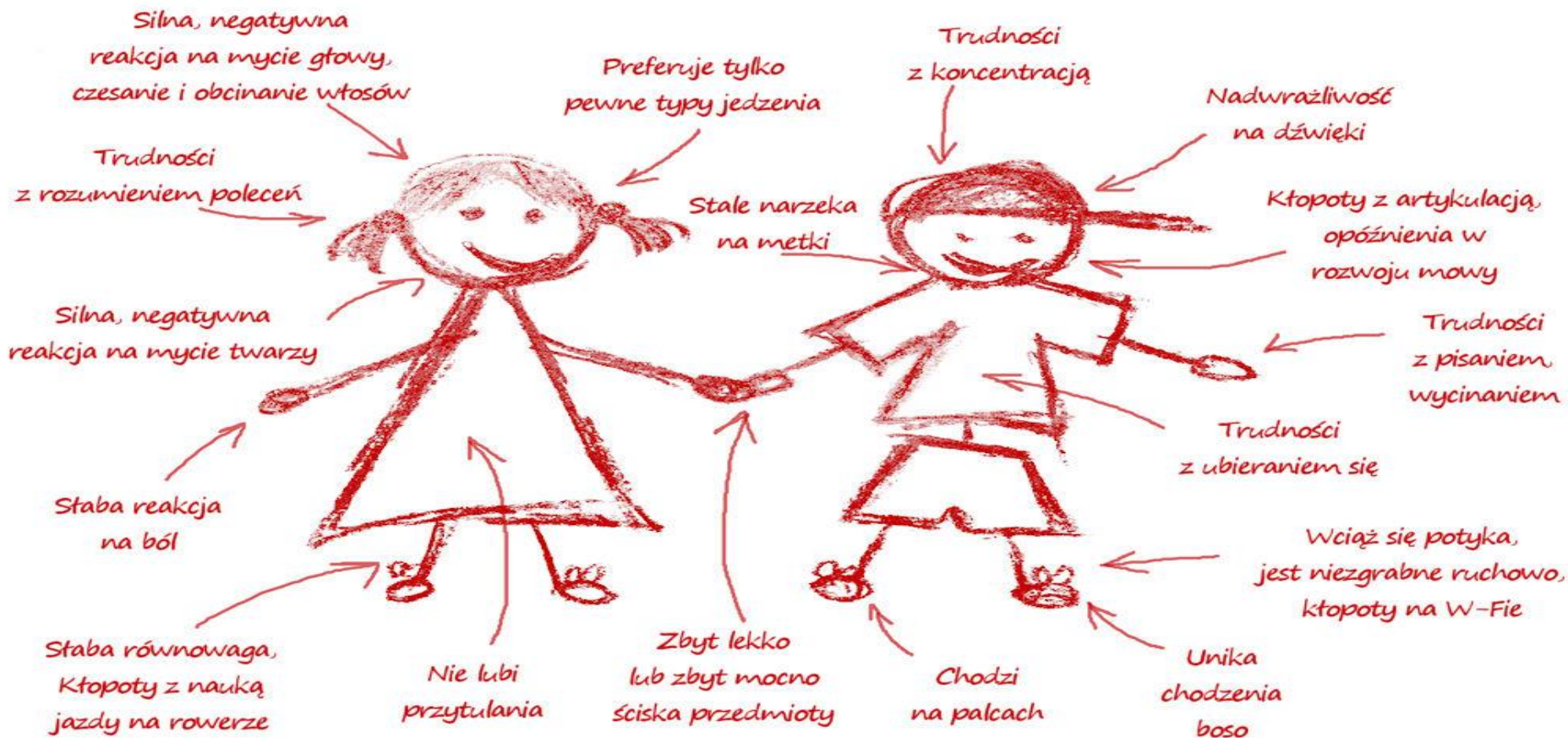
KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Dziecko nie wie dlaczego właśnie tak się zachowało ☺

http://www.integra.zgora.pl/integracja_sensoryczna

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Sensomotoryczna deprywacja

- Dzieci pozbawione dopływu właściwych bodźców (zarówno słuchowych, wzrokowych, jak i ruchowych) rozwijają się wolniej, a często i gorzej.
- Zjawisko deprywacji sensorycznej uwidacznia się w późniejszych etapach rozwoju z coraz większą siłą i prowadzi do zaburzeń społecznych (np. nieśmiałości w kontaktach z innymi ludźmi czy obniżonego poczucie własnej wartości).
- Film - Koordynacja z dużymi piłkami

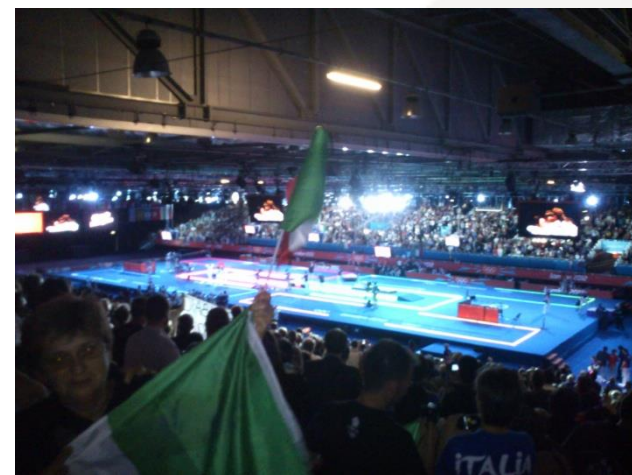

Co dalej z wychowaniem fizycznym?

- Wychowanie fizyczne - funkcje zdrowotne i sportowe?
czy
- Wychowanie fizyczne - funkcje społeczno-kulturowe?
- Jak oceniać efektywność wychowania fizycznego?

Efektywność wf – jak ją mierzyć?

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Model jakościowej oceny efektywności realizacji wychowania fizycznego

Bronikowski i współ. 2013. Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne (1)

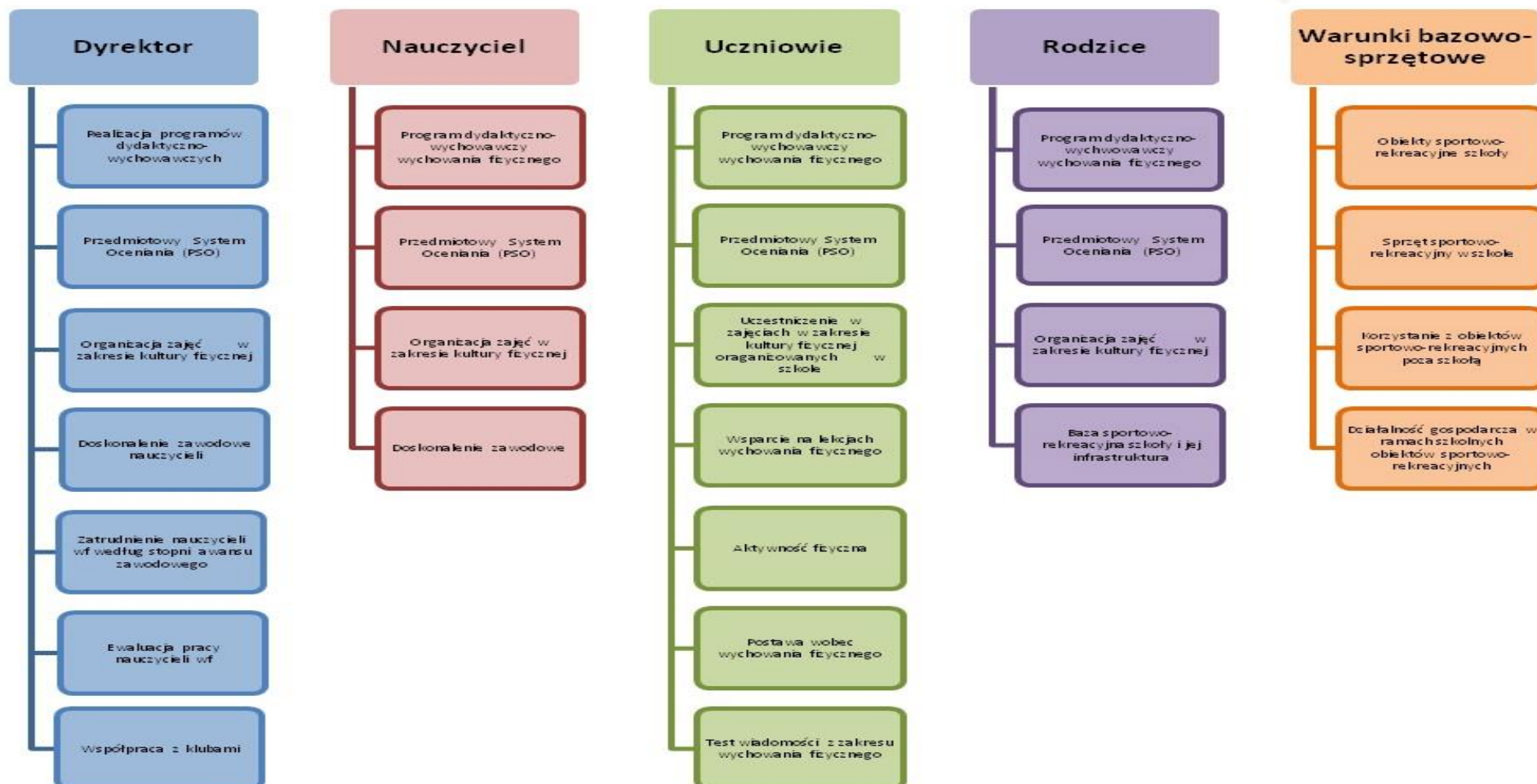
KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Poziom szczegółowy analizy efektywności

Bronikowski i współ. 2013. Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne (1)

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Analiza programów dydaktyczno-wychowawczych oraz przedmiotowego systemu oceniania w zakresie wychowania fizycznego w wybranych szkołach

	Szkoła	Szkoła	Szkoła	Szkoła
Składowe programu	nr 1	nr 2	nr 3	nr 4
Cele kształcenia i wychowania zgodne z podstawą programową	-	-	-	-
Treści zgodne ze „starą” podstawą programową	+	+	+	+
Sposoby osiągania celów kształcenia i wychowania	-	-	+	-
Opis założonych osiągnięć ucznia	-	+	+	+
Kryteria oceny i metody sprawdzania osiągnięć ucznia (PSO)	+	+	+	+

„+” oznacza, że występuje w dokumentacji; „-” oznacza niewystępowanie w dokumentacji

Król i współ. 2013. Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne (4)

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Na co zwracać szczególną uwagę w przypadku wf?

- Wiedza i umiejętności uczniów w zakresie całościowej troski o ciało i zdrowie.
- Poziom AF (lekcyjnej i poza lekcyjnej).
- Wsparcie (ze strony Nauczycieli, Rodziców, Trenerów).
- Dokumentacja dydaktyczno-wychowawczej (zgodność z wytycznymi nowej podstawy, zapisy w dziennikach, tematy lekcji).
- Częstotliwość samodoskonalenia zawodowego Nauczycieli.
- Przygotowanie studentów do praktyki szkolnej, a wśród Nauczycieli przygotowanie do pełnienia roli opiekuna praktyk – mistrza w zawodzie.

Jak rozpoznać ucznia uzdolnionego ruchowo

Wynik rywalizacji $\neq$ złudne wrażenie uzdolnienia ruchowego

- Sprawność fizyczna?
(szybszy, silniejszy, bardziej wytrzymały)
- Cechy somatyczne ?
(wyższy, bardziej umięśniony, bardziej proporcjonalny)
- Umiejętności sportowe?
(wcześniejsze doświadczenia sensomotoryczne lub ich brak)
- **Wszystkie te parametry są charakterystyczne dla dzieci wcześniej dojrzewających biologicznie !**

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

A może uzdolniony ruchowo to taki uczeń, który...

1. Rozumie zależności w poniższym pytaniu:

„Tomek przebiegł 100 m w 20 sekund. Jaką drogę przebiegnie w ciągu 5 minut?”

2. Umie optymalnie wykorzystać swój aktualny poziom predyspozycji i zdolności motorycznych w zmiennych warunkach zabawy czy gry ruchowej.

3. Ma rozwinięty poziom zdolności koordynacyjnych przekładający się na:

- lepszą orientację przestrzenną,
- sprawniejsze organizowanie i planowanie swoich działań (nie tylko sportowych),
- potrafi rozwiązywać problemy (nie tylko ruchowe) w niekonwencjonalny i dynamiczny sposób,
- chętnie podejmuje wyzwania, nie boi się liderować grupie

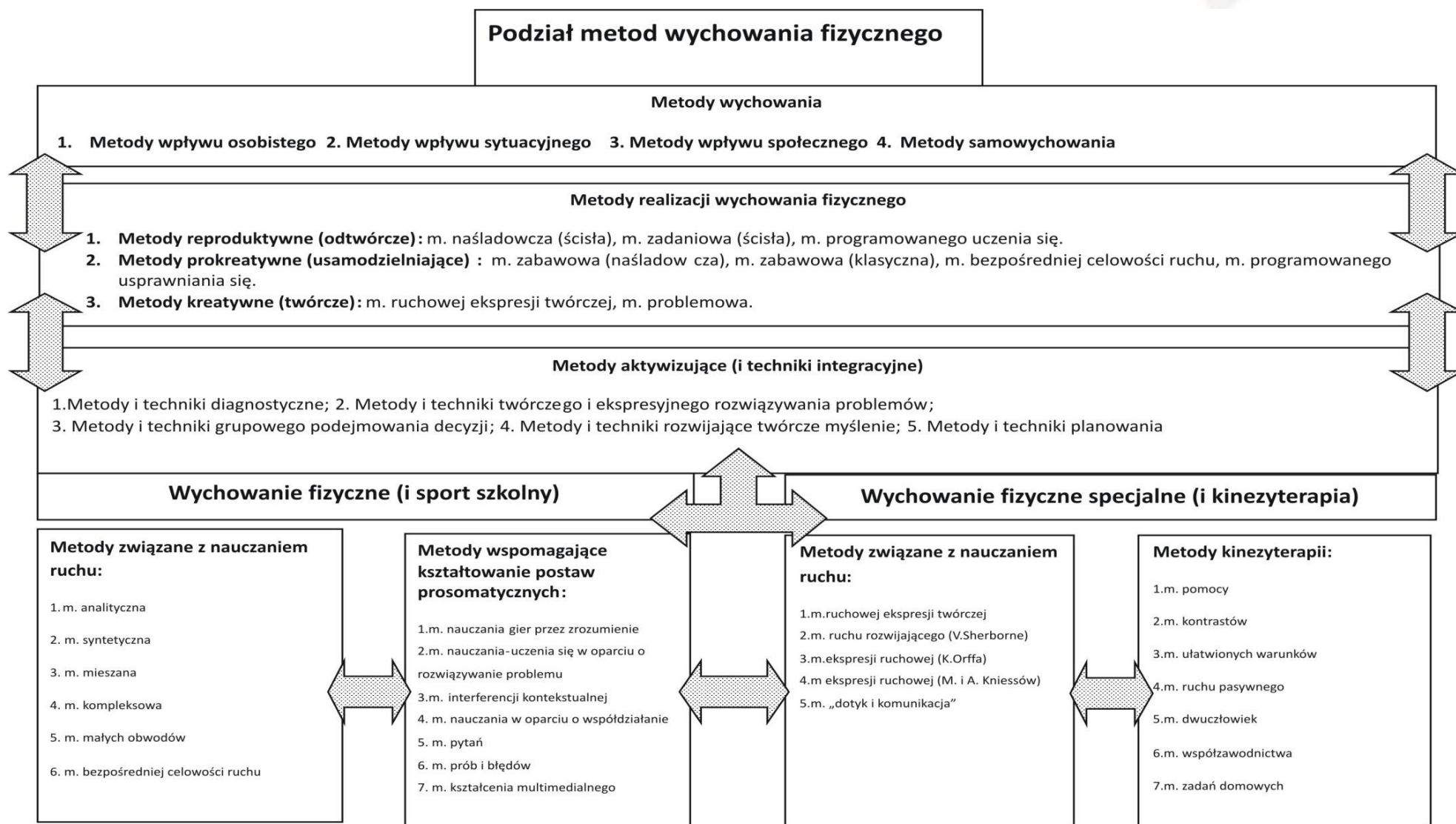
KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Dużo zależy od doboru metod nauczania

Warto też być na bieżąco z najnowszą dydaktyką nauczania

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

...i szukać nowych rozwiązań w pracy z uczniami najzdolniejszymi

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Dziękujemy za uwagę

Projekt współfinansowany z Unii Europejskiej w ramach
Europejskiego Funduszu Społecznego